

tuře krásné, ale také v próze naukové a v řeči jednací (úřední). V tom smyslu lze snad říci, že požadavky, které byly v této rozpravě jen zhruba nastíněny, nejsou jen filologická hračka a neživotná malichernost, ale že naopak zvuková kultura spisovného jazyka je nikoli poslední složkou národní vzdělanosti.

OBECNÉ ZÁSADY PRO KULTURU JAZYKA

Kulturou spisovného jazyka rozumíme vědomé pěstění spisovného jazyka; to se může díti: 1. teoretickou prací jazykovědnou, 2. školskou výchovou jazykovou a 3. spisovatelskou praxí.

V těchto thesích jde o stanovení obecných zásad jedině pro teoretickou práci jazykovědnou, která zasahuje účinně do spisovného jazyka; ta může jazyku prospívat anebo mu škodit, pokud ovšem nejde o zásah jen zdánlivý, fiktivní. Prospívat může teoretická práce jazykovědná spisovnému jazyku pouze tím, že se snaží přispět k tomu, aby spisovný jazyk co nejlépe vyhovoval svým úkolům; to lze uskutečniti: 1. podporou ustálenosti (stability) spisovného jazyka a 2. podporou jeho funkčního rozlišení (diferenciace) a jeho stylistické bohatosti; nezbytnou podmínkou pro obojí je co nejdokonalejší teoretické poznání současného spisovného jazyka, totiž existující jeho normy.

I.

Základem péče o spisovný jazyk musí tedy býti teoretické poznání existující normy současného spisovného jazyka.

Hranice časové, od nichž máme spisovný jazyk pokládati za současný, souvisí u každého jednotlivého jazyka individuálně s dobou, kdy se spisovný jazyk relativně ustálil v podobě nyní užívané. Spisovný jazyk český byl

v základech gramatické stavby zhruba ustálen v době obrozenské (zvláště prací Josefa Dobrovského) a zčásti teprve koncem XIX. století (zvláště mluvnicemi Jana Gebauera); o ustáleném slovníku spisovného jazyka českého v dnešní jeho podobě lze mluvit teprve od osmdesátých let XIX. století a u jazyka odborného ještě později, odborné názvosloví se zčásti ustaluje teprve v době nynější.

Pramenem pro poznání normy současného spisovného jazyka nemůže být ani dřívější norma spisovná ani jazyk lidový, ať současný nebo minulý, jak by plynulo z některých projevů v Naší řeči; rovněž nelze poznávat jeho normu jen z jazyka některé funkce nebo z jazyka jistého literárního směru, některého oboru vědeckého nebo praktického.

Pramenem jejím je tedy především průměrná literární praxe jazyková za posledních padesát let. Nelze při tom vylučovati tu starší literaturu krásnou a odbornou, na níž se v XIX. století dnešní její stabilisace připravovala, je však nutno při užití starší literatury (na př. jazyka Palackého, Havlíčka, Němcové, Tyla) rozlišovati to, co přešlo do spisovného jazyka současného, od toho, co již zaniklo anebo co se u nich vyskytlo jen z kolísání mezi prvky spisovnými a lidovými anebo co se ještě udržovalo jen jako doznívání jazyka staršího. Z básnického jazyka pak, totiž z jazyka krásné literatury starší i současné, mohou být pramenem pro normu jenom neaktualisované složky (pokud nejsou jen ustrnulými aktualisacemi starého kánonu); od nich je třeba rozlišovati aktualisace jazyka básnického, které se jeví jako záměrné porušování normy, a vůbec veškeré možné strukturální využití různých funkčních, lokálních a třídních jazyků a nářečí; je třeba také přihlížeti k rozdílnému poměru, který mají různí autoři ke spisovné normě. Aktualisace básnického jazyka mohou sice někdy pozdějším

vývojem přejíti také do normy spisovného jazyka, ale děje se tak mimo záměr básníkův.

Dalším pramenem normy současného jazyka spisovného je také jazykové povědomí, které existuje dnes v intelektuálních vrstvách pro spisovný jazyk, a jejich jazyková praxe ústní, ovšem bez osobního zabarvení lokálního anebo argotického.

Pozn. 1. Jde o průměrnou literární praxi jazykovou bez jakéhokoliv estetického anebo věcného hodnocení, nikoliv o jazyk průměrných spisovatelů.

2. Uvedené jazykové povědomí a současnou literární i ústní praxi jazykovou mohli bychom nazývati „živým jazykem spisovným“ anebo „usem spisovným“; nesmí se však termínů „živý jazyk“ a „usus“ užívati tak nejistě a nepřesně, jako se často děje: nerozlišuje se totiž mnohdy u těchto termínů, zda jde o jazyk anebo usus lidový, obecný či spisovný, anebo se „živý jazyk“ klade jako opak jazyka spisovného.

3. Je třeba si jasně uvědomiti, že spisovný jazyk nežije mimo současné literární a veřejné projevy písemné nebo ústní, jak by plynulo z některých míst Naší řeči, zvláště v XV. ročníku.

4. Je třeba přesně rozlišovati mezi prameny pro odborné teoretické poznání skutečné současné normy spisovného jazyka a mezi prameny, z nichž může každý, kdo spisovného jazyka užívá, s úspěchem čerpati svou znalost jazykových prostředků a poznání různých jazykových možností; mezi prameny individuální mluvy může náležeti i jazyk jiné doby než nynější anebo jazyk jiné funkce, než je funkce v projevu užitá.

Pro teoretické poznání současného spisovného jazyka bylo vykonáno dosud u nás málo. Teoreticky známa a normativně kodifikována je jen dnešní gramatická stavba spisovné češtiny, hlavně tvarosloví, a to ještě jen v hrubých rysech a s některými zřejmými tendencemi archaisujícími; slovník současného spisovného jazyka je teoreticky znám pramálo.

Je třeba pro toto poznání soustavné a plánovité práce celkové, jejímž počátkem mají být navrhované příručky (v. zde str. 29), též monografického propracování jednotlivostí. Práce taková ovšem musí postupovati metodou přísně synchronickou a strukturální (t.j. hleděti neustále ke vzájemnému poměru složek a jejich vztahu k celému systému jazyka dané doby, tedy v našem případě doby současné); metodu tu nenahradí pouhá metoda statistická, která jen mechanicky hromadí materiál a svým předpokladem, že ke znalosti normy je třeba předem zjistiti usus všech spisovatelů, hustotu užívání jazykových jevů u nich, více brzdí práci, než jí pomáhá.

Pozn. Na př. v rozboru deklinace substantiv, tříděných jen historicky, jsou zanedbány skutečně existující typy a tím je ztíženo jejich poznání; tak k substantivům žen. rodu kmene na -i se řadí i substantiva, která nemají tvary pádové tohoto typu, anebo u substantiv rodu muž. se nerozlišuje typ s nominativem pl. na -i a typ na -ové a pod.

II.

Spisovný jazyk není sice ustálen diktátem linguistické teorie, ale jeho stabilisování, ustálení se neděje bez normativních zásahů teoretických. Teorie jazykovědná zasahuje normativně nejvíce do pravopisu, méně do gramatické stavby jazyka, totiž stavby hláskové, tvarové a syntaktické, a nejméně do jeho struktury a obsahu lexikálního.

Pro teoretické zásahy normativní lze stanoviti tyto obecné směrnice:

1. Zásahy takové mají podporovat stabilisaci spisovného jazyka a nikoliv ji samy porušovat, když se jí jazyk dopracoval.

2. Cílem jejich není archaisovat a násilně zdržovat

vývoj spisovného jazyka, ale dosáhnouti stabilisace určené účelností (stanovisko funkční), vkusem dané doby (stanovisko obecně estetické) a shodou se skutečným stavem soudobého spisovného jazyka (stanovisko synchronické).

3. Nemají zásahy takové násilně prohlubovat rozdíl v gramatické stavbě mezi jazykem hovorovým a jazykem knižním, pokud nejde o funkční využití právě těch rozdílů.

4. Bylo by zbytečné, aby teoretické zásahy chtěly odstraňovati všechno kolísání a všechny dublety gramatické a lexikální (synonymitu gramatickou a lexikální) ze spisovného jazyka; není to ani účelné, poněvadž jednak snaha po stabilisaci spisovného jazyka nesmí vésti k jeho nivelisaci, totiž k odstranění nutného funkčního a stylistického rozrůznění spisovného jazyka, jednak vydával by se tak spisovný jazyk nebezpečí, že bude zbaven prostředků odstraňujících únavné opakování tam, kde není takové opakování záměrné — prostředků stylistické disimilace.

A.

V kodifikaci pravopisu, totiž stabilisovaného způsobu psaní, jde jednak o soustavu pravopisnou, jednak o její provedení v detailech (totiž u jednotlivých slov).

Soustava pravopisná má ideálně vystihovati fonologickou soustavu jazyka, nikoli její fonetickou realisaci, a nemá zapomínati ani na její diferenční využití morfologické ani na vizuální funkci způsobu psaní, důležitou pro čtení. Nesmí se ovšem měniti zavedená již soustava pravopisná bez naléhavých důvodů, ale právě proto zavedená soustava i veškeré její změny mají být bedlivě zkoumány po stránce teoretické výstižnosti i po stránce praktické účelnosti.

2) Provedení soustavy v jednotlivých slovech má být peč-

livě propracované, a pokud možno snadné, přehledné a důsledné. Řídí se opět fonologickým složením slov a potřebami morfologické diferenciacie, nikoliv složením fonetickým. Nemají se zaváděti nezvyklosti jen z historických důvodů, jako na př. psaní *zdůly*.

Při kodifikaci kvantity (délek) u jednotlivých slov je třeba si uvědomiti, že označování kvantity v principu, jako věc grafická, je zásadou pravopisnou, ale je-li již principiálně zavedeno, není označování kvantity v jednotlivých slovech věcí pravopisu, nýbrž věcí výslovnosti, a musí se proto řídit spisovnou výslovností.

Pozn. Není proto správná formulace Pravidel českého pravopisu, „před příponou . . nečárkujeme“ a p., opakovaná od 2. vydání z r. 1903 dosud.

Psaní cizích slov, zvláště slov obecných, nemá míti soustavu pravopisnou odlišnou od pravopisné soustavy slov domácích, jako na př. je při psaní s v cizích slovech s výslovností dvojí, s s i z, na př. *krise* (vysl. z), *kaseta* (vysl. s). Není na druhé straně žádoucí ani účelné, aby se odchylným psaním, přizpůsobeným domácí soustavě pravopisné, isolovaly internacionální názvy od své mezinárodní souvislosti zaváděním nezvyklého zřakového obrazu (na př. kdyby se název *joule* psal podle výslovnosti); proto lze pro odborné názvy v užším slova smyslu, pokud se jich užívá právě v odborném tisku anebo jako značek, připustiti psaní pravopisem původním; rovněž lze připustiti psaní pravopisem původním vlastní jména, která nemají počestěnou formu.

Je třeba studia pravopisných chyb opakujících se v praxi, aby se po odlišení pouhých stop starší kodifikace poznaly nedostatky současné kodifikace anebo zbytečná její složitost; nemá se totiž při otázkách pravopisných zapomínati ani na potřeby školské ani na potřeby širokých vrstev.

Pozn. 1. Je třeba rozlišovati teoretickou úvahu, ať o soustavě pravopisné nebo o podrobnostech provedení, od normativního zásahu samého.

2. Zamýšlené změny, ať v soustavě nebo v podrobnostech provedení, mají býti vždy hlášeny před provedením, aby jim odborná diskuse a kritika mohla ještě prospěti.

3. Ustálení českého pravopisu v praxi by prospělo, kdyby i všechny drobné změny, prováděné v úředních Pravidlech od vydání k vydání, byly vždy s novým vydáním zvláště oznamovány.

4. Bylo by žádoucí, aby nová komise pravopisná České akademie dokončila své práce rychleji, než postupovala dosavadní pravopisná komise akademická.

B.

O stabilisaci spisovné výslovnosti dbá orthofonie. Za základ spisovné výslovnosti je třeba bráti výslovnost intelektuálních vrstev mluvících spisovným jazykem, nikoliv lidovou výslovnost kteréhokoli nářečního celku, nevylučuje ani lidovou výslovnost významných center jako pražského; rovněž ji naprosto nelze sestavovati podle výslovnosti lidové, převažující geografickým rozsahem v jednotlivých případech.

Spisovná výslovnost potřebuje propracovaného funkčního rozlišení podle různých účelů jazykových projevů a podle tohoto funkčního rozlišení je třeba stanoviti typy výslovnosti bez jejich stupňovitého hodnocení, jak bývá v orthoepii zvykem („výslovnost pečlivá, výslovnost nedbalá“ a pod.). Vedle normalisované správné výslovnosti spisovného jazyka je však potřeba také soustavné péče o jeho zvukovou vytríbenost (eufonie, kallilogie, viz zde str. 169n.).

Zvláště je probíráti uměleckou recitaci a divadelní výslovnost, a to jak se stanoviska její estetické funkce bás-

nických a scénických směrů, tak se stanoviska různých technických podmínek; je třeba odborně vedené orthoepie divadelní. Speciální technické podmínky určují způsob výslovnosti, na př. mluvení do rozhlasu a pod., a je třeba studovati výslovnost pro ně vhodnou a vyhovující.

C.

K stabilisaci gramatické stavby spisovného jazyka, do níž zahrnujeme strukturu hláskovou, tvarovou i syntaktickou, přispívá linguistická teorie jednak poznáním skutečně existující normy, jednak jejím kodifikováním.

— O teoretickém poznávání normy již byla řeč.

Kodifikace poznané normy gramatické musí mít zřetel k tomu, že i pro spisovný jazyk je vývoj nevyhnutelný fakt; nemá proto násilně zadržovat umělým a bezúčelným udržováním anebo dokonce zaváděním archaismů, zvláště tvarových, jako jediných oprávněných forem spisovných, jak činí v některých případech Naše řeč a Pravidla českého pravopisu (na př. udržováním a zaváděním tvarů *jediné, dada* a p.), a tím zbytečně prohlubovati tvaroslovné rozdíly mezi jazykem knižním a jazykem hovorovým, jak už je uvedeno výše. Z nezbytného vývoje jazyka vznikají současně existující dublety i ve spisovném jazyce, které nelze ze spisovného jazyka odstránovati, jak už vyloženo rovněž výše v obecných směrnicích: bývají to dublety funkční (na př. funkční rozdíl mezi vazbou genitivu nebo akusativu po záporném slovese), ale existují bez závady někdy i dublety bez pravidelného funkčního rozlišení (na př. infinitivy na *-ti* a *-t*); je ovšem možno i takových dublet využití někdy funkčně nebo stylisticky. — Dublety vznikají ve spisovném jazyce také přejímáním

forem z jiné normy s funkčním rozlišením (na př. dublety *úřad — ouřad, rýpat — rejpat*).

Hlásková struktura současného spisovného jazyka je celkem stabilisována a známa. Nečetné odchylky vyskytají se, jak už uvedeno, pronikáním hláskové soustavy jazyka obecného jednak u dublet jednotlivých slov s významovým odstíněním, jednak u slov určitého významového okruhu, jako slova *ouško, upejpat se* a pod., která příslušnou formu podle soustavy spisovné vůbec nemají (byla by *úško, upýpat se*); jindy jde o dublety s hláskovou podobou starší a mladší, jako *posvět — posvit*.

Co se týče tvarosloví, není skutečný současný stav ani plně znám, ani ve všem uspokojivě kodifikován. Je třeba důsledně synchronickým popisem a rozбором skutečného stavu odhaliti dnešní strukturu, která je zastřena dosavadním diachronickým probíráním a zčásti archaisována, o čemž již byla výše řeč. V kodifikované pak normě je třeba omeziti, vlastně výslovně jako archaismy označovati zastaralé tvary, držící se jen omezeně ve spisovném jazyce. Synchronický rozbor ukáže, že bude nutno tradovanou kodifikaci jednak ještě značně propracovat a doplnit (srov. na str. 248), jednak nově upravit; na př. dnešní kodifikace tvarů zájmena 3. osoby je zbytečně archaisující tím, že vnucuje pro akusativ sing. u neživotných mužského rodu tvar *jej* a pro akusativ sing. u středního rodu tvar *je* jako jediné správné tvary spisovné, a jest jen pramenem dalších chyb v tvarech tohoto zájmena, totiž genitivu *něj, jej*.

Co se týče syntaxe — vedle obecných zásad, zvláště aby kodifikace zbytečně neudržovala archaismy — je třeba dbáti o to, aby se nestíraly funkční rozdíly syntaktických dublet ze snahy po stabilisaci, ani aby se nebránilo speciálním syntaktickým prostředkům, kterými se právě

liší knižní jazyk od jazyka hovorového; je třeba mít na paměti, že syntaktické rozdíly mezi jazykem knižním a hovorovým — stejně jako rozdíly lexikální — jsou nejčastější prostředky nutné funkční diferenciaci spisovného jazyka.

D.

Do ustálení slovníků po jeho formální i sémantické stránce zasahuje teorie linguistická nejméně, nehledíme-li k možné pomoci linguistické při tvoření odborné terminologie, o níž ještě bude dále řeč. — Může zde působiti teoretická práce jazykovědná více jen nepřímou tím, že poznává slovník spisovného jazyka a jej jako současný stav odborně popisuje. Při takové „kodifikaci“, která v podstatě jen zachycuje to, co je, třeba dbáti toho, že nelze určovati význam slov bez zřetele k jejich funkčnímu rozlišení a že je třeba si všimati automatisací rozdílných podle funkcí; jakákoliv aktualizace stojí vždy mimo normu jazykovou (pokud ovšem nepřešla do normy spisovného jazyka, srov. výše na str. 246n.). Přesné vymezení významu je samozřejmým požadavkem odborné terminologie, ale nelze je aplikovati na spisovný slovník vůbec.

Tím, že především v lexiku kromě syntaxe záleží diferencní prostředky různých funkcí spisovného jazyka, nelze jeho slovník nikdy nivelisovat na slovník jediné z jeho funkcí, ani nelze jej poutat dočasnou normou. Nová slova je pak třeba posuzovati nejen se stanoviska jejich poměru k formálním a sémantickým typům slov dosavadních, nýbrž i se stanoviska jejich funkční hodnoty a se stanoviska potřeb.

Teoretické poznání normy a její kodifikování přispívá k stabilisaci spisovného jazyka pak i tím, že umožňuje tradovat jeho normu a poznávat ji jiným.

Konečně může přispívati k stabilisaci linguistická teorie i kritikou: totiž tím, že srovnává jazyk konkrétních jazykových projevů s normou teoreticky stanovenou a mezi odhalenými rozdíly se snaží upozorniti na odchylky dialektické, ať lokální nebo třídní, na archaismy, na barbarismy, totiž na vlivy cizích jazyků, na neologismy a na odchylky z mylné teorie anebo z neporozumění teorii. Při tom se však nemají takové rozdíly prostě odsuzovat jako nedbalost a pod. (jako činí Naše řeč zvláště v posledních ročnících) nejde-li o účely školní výchovy anebo o zřejmou jazykovou neschopnost; mohou to býti i nedostatky teoreticky stanovené normy, z nichž se naopak linguista má a může poučiti sám, nebo mohou to býti počátky vývoje dalšího, který není možno zadržet, anebo to může býti záměrné odlišení, jehož účelnosti musí dbáti i snahy stabilisační. Z podstaty básnického jazyka však plyne, že určovati jeho rozdíly od normy za tímto účelem by bylo protismyslné.

III.

Teoretická práce linguistická může také podporovat funkční diferenciaci (rozlišení) a stylistickou bohatost spisovného jazyka; pro funkční a stylistická rozlišení potřebuje spisovný jazyk bohatých a funkčně rozlišených jazykových prostředků, hlavně lexikálních a syntaktických, a účelného jejich využití.

Podpora taková se děje: A) spoluprací při tvoření odborné terminologie, B) pomocí při propracování funkčního využití jazykových prostředků a soustavným sledo-

váním a zpracováním stylistických možností daného jazyka a C) kritikou jednotlivých jazykových projevů se stanoviska funkčního.

A.

K tvoření odborné terminologie, které je vlastně nekonečné, lingvistická teorie může účinně přispívat; linguista má při tom dbáti nejen o to, aby se nový termín anebo příslušná adaptace slova shodovaly s lexikální strukturou češtiny, nýbrž má dbáti též o účelnost názvů a o možnost jejich funkčního zatížení. Proto má hleděti na to, že teoretické odborné a právní terminologii vadívá těsná souvislost se slovy každodenního oběhu, poněvadž tím vzniká mnohovýznamnost slov, které se právě teoretický a právní jazyk brání, a nežádoucí emocionální zabarvení názvů, na př. *zvíře*.

Naopak v odborné terminologii praktické (technologické) takováto souvislost se slovy každodenního oběhu a s jejich významem a emocionální zabarvením nevádí, ba spíše prospívá k rychlému zavedení a snadnému rozšíření takových názvů (na př. *batoh*, *beran* a mnoho podobných). Při terminologii jazyka administrativního a obchodního má se dbáti potřeby obecných formulí.

Při výběru názvů je dávati přednost slovům, k nimž jest možno tvořiti slova odvozená, na př. má výhodu slovo *nadace* před slovem *nadání*, poněvadž z něho lze tvořiti adj. *nadační* a pod.

Konečně není účelné zbytečně porušovati internacionální souvislost odborné terminologie: té se dosahuje nejen přejímáním cizích mezinárodních termínů, nýbrž i zachováváním významové koordinace domácích názvů s termíny cizími, totiž toho, aby se jejich významy kryly.

B.

Dále může lingvistická teorie pomáhat propracovávat funkční zatížení jazykových prostředků a odhalovat stylistické možnosti jazyka, a to těmito způsoby:

1. Zjišťuje soustavně a podrobně speciální jazykové prostředky a jejich využití u jazyků různých funkcí u jednotlivců anebo u školy, směru a pod.

Pozn. 1. Bylo by na př. prospěšné pro potřeby jazyka filosofického rozebrati filosofickou terminologii českých heglovců, herbartovců, pozitivistů a j.

2. Je třeba rozboru jazyka novinářského se stanoviska jeho speciálních potřeb, zvláště hotových schemat.

2. Upozorňuje na možnosti funkčního rozlišení a využití jazykových prostředků, zvláště lexikálních a syntaktických, a na vývojové tendence k tomu, a doporučuje takové možnosti, ovšem bez vymáhání a bez vnučování jazykům všech funkcí.

3. Zpracovává soustavně stylistiky jazyků různých funkcí.

C.

Konečně může k témuž účelu prospívat lingvistická teorie i kritikou konkrétních jazykových projevů s hlediska funkčního. Kritika taková nemůže hodnotiti podle obecných kritérií, jako jasnosti, přesnosti a pod., nýbrž hodnotí jazykové prostředky a jejich využití jedině podle jejich adekvátnosti k účelu projevu, dbajíc při tom i práv autorových na osobní výběr, na př. vyžaduje přesnost jen tehdy, je-li účelem projevu přesnost (i nepřesnost může býti funkčně oprávněna); hodnotí formule jazyka obchodního se stanoviska jejich speciálního účelu a pod. Nesmí však kritika nikdy vnášeti mezi různé účely v jednotlivých

případech ani mezi různé funkce jazyka spisovného hodnotící hierarchii, která by kladla některou funkci nad jinou. Zjištěné odchylky od dosavadní normy posuzují se stanoviska funkčního. — Od kritiky linguistické se podstatně liší kritika básnického jazyka; ta je vždy spojena s hodnocením estetickým.

REJSTŘÍK SLOVNÍ.

a (výsl. s rázem) 215	člověče (argot, čeče) 200	Honza (výsl.) 218
aféra 110	čtyřruční (výsl.) 218	houlista 91
ale (výsl. s rázem) 215	čtvrtý (výsl.) 217	houstička 21
Anglie (výsl.) 211	čumění 44	hráček (výsl.) 217
attaché 110		Hradčany (výsl.) 219
		hřiště 21
babiče (výsl.) 217	dáti (dada, daje) 15, 19, 82	hůl (instr. holmi) 21
barvotisk 27	dcera (výsl.) 219	husita 91
bavlna 74	deštička 21	hustší (výsl.) 191
benzin (výsl.) 218	diamant (výsl.) 214	hvozd 125
bezdůvodně 112	dík předl. 109	
bezohledný 106	díky předl. 93 pozn.	chraničko 21
bezpodstatný 48	docíliti 48, 51, 102 n. 135	chudší (výsl.) 219
bezpredmetný 103 n.	dosáhnouti 48, 51	
bezprostřední 106	draždilo (výsl.) 21, 202	ignorovat (rozdílné od nevyšmat si) 179
bezúčelný 48, 51, 102, 103 n.	dršťky (výsl.) 217	imperialismus 110
bezúspěšný 102, 103 n.	držeti slovo 177	informace 110
bezvýhradný 112	držitel 48	inteligence 110
bezvýsledný 48, 51, 103 n.	důsledek 48; v důsledku 109	
bezyýznamný 105	důvod 48	jdu, jdou (výsl.) 190
bohatství (výsl.) 219	dyš (lid.) 49	jediné, jediné 15, 19, 82
bolševismus 91	džbán (výsl.) 217	jeminé (výsl.) 205
bože (vzruš. výsl. 203, 205)		jinší (výsl.) 208
božství (výsl.) 215 n.	eventuální 64 obn. 110	jistý 96 pozn.
branka (výsl.) 211	francouzšti (výsl.) 207	jmenovati (výsl.) 191
bráti (berě - bère) 44	franko 110	joule 250
		jsem, jsou (výsl.) 190
		jsoucno 48
cíl 102 pozn.		kalamita 110
cílevědomý 102		kámen (výsl.) 202
cizák, cizota (výsl.) 209		kamének (výsl.) 207
ctnost (výsl.) 217		kapsa (výsl.) 218
		kašeta (výsl.) 250
čichnouti-čuchnout 44		katastrofa 110
		kladný 76
činnost (výsl.) 202		klenba (výsl.) 216
		klice (výsl.) 218